

Viața Sfântului Nifon al Constanțianeii

Traducere din limba greacă bizantină de

MONAHIA PARASCHEVA ENACHE

Introducere, note, bibliografie, indici și ediție îngrijită de

PR. DRAGOȘ BAHRIM

Carte tipărită cu binecuvântarea

Înaltpreasfințitului

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Doxologia

Iași, 2022

Cuprins

Lista de abrevieri	7
Introducere	9
Viața Sfântului Nifon al Constanțianeii	23
Planul textului	25
Viața și petrecerea Cuviosului Părintelui nostru Nifon, cel ce s-a nevoit în Constantinopol și a ajuns episcop al Constanțianeii cea din Alexandria	29
Canon de rugăciune la Sfântul Nifon, Episcop al Constanțianeii, în Egipt	237
Bibliografie	245
Indici	249
Indici de nume proprii	251
Indici de referințe scripturistice	256

LBRIS

We know
books

Viața Sfântului Nifon al Constanțianeii

PLANUL TEXTULUI

- I. Prolog 1
- II. Copilăria în Halmyropolis 2-6
- III. Sosirea la Constantinopol și începutul studiilor 7-15
- IV. Focul ispitelor 16-24
- V. Pe calea întoarcerii 25-31
- VI. Vederea și minunea Născătoarei de Dumnezeu 32
- VII. O nouă vedenie, în care i se descoperă ispitele demoni-
lor 33
- VIII. Vederea Sfântului Ștefan 34
- IX. Lupta cu judecata și mânia 35
- X. Mireasma îngerului 36
- XI. Lăcomia pântecelui și războiul curviei 37-38
- XII. Daruri ale Duhului Sfânt și puterea asupra demonilor
39-40
- XIII. Lupta cu iubirea de sine. Smerenia 41-44
- XIV. O nouă ispită a diavolului: întunecarea și necredința
45-47
- XV. Nevoințe ascetice 48
- XVI. Nepătimirea 49
- XVII. Valoarea pocăinței 50-51
- XVIII. Despre slava deșartă și smerenie. Cum să stăm în Bise-
rică 52
- XIX. Rugăciunea și răpirea din Biserica „Sfântul Anastasie”
53-54
- XX. Dialogul cu îngerul păzitor al unui creștin păcătos 55

- XXI. Păcatul desfrânării 56
- XXII. Lupta cu somnul. Acoperământul Maicii Domnului 57
- XXIII. Slava deșartă 58-59
- XXIV. Cum ține Dumnezeu lumea 60
- XXV. Darul vederii curselor demonice și a ocrotirii îngerilor
61-62
- XXVI. Încununarea celor ce se smeresc 63
- XXVII. Mântuirea este posibilă în mijlocul tuturor ispitelor
lumii 64
- XXVIII. Mântuirea regelui Solomon 65
- XXIX. Lăcomia produce multă disperare la ieșirea din trup 66
- XXX. Ce se întâmplă la ieșirea sufletului din trup 67
- XXXI. Rugăciunea neîncetată și dragostea pentru Sfântul
Pavel 68
- XXXII. Valoarea milosteniei pentru mântuire 69
- XXXIII. Demonii și gândurile de hulă 70
- XXXIV. Darul contemplației 71-72
- XXXV. Vederea lucrărilor demonilor asupra creștinilor 73
- XXXVI. Maica Domnului poartă de grijă creștinilor 74
- XXXVII. Despre virtuțile etiopienilor 75-77
- XXXVIII. Rugăciune pentru ieșirea sufletului din trup 78
- XXXIX. Vederea și mângâierea lui Hristos 79
- XL. Cum primește Hristos milostenia 80
- XLI. Despre disprețul și ocara oamenilor în dobândirea virtu-
ților 81
- XLII. Vederea Înfricoșătoarei Judecăți 82-96
- XLIII. Marea putere a smereniei 97
- XLIV. Împărtășirea și pecetluirea cu Sfântul Sânge al lui
Hristos 98
- XLV. Puterea Crucii în războiul duhovnicesc al sfântului 99
- XLVI. Strălucirea în rugăciune 100

- XLVII. Trecerea sufletelor prin vămile văzduhului 101-105
- XLVIII. Neputințele diavolului 106-107
- XLIX. Moartea unui păcătos 108
- L. Să nu judecăm pe nimeni 109
- LI. Darul vindecărilor 110-111
- LII. Muștrarea monahului bolnav 112
- LIII. Despre felurimile morților. Istorisiri de suflet folosite
toare 113-115
- LIV. Rugăciuni de pocăință 116-117
- LV. Vederea Domnului Hristos. Rugăciune 118
- LVI. Dialogul cu îngerul în Biserica „Sfântul Nicolae” 119
- LVII. Vederea duhovnicească a Sfintei Liturghii 120-124
- LVIII. Vederea Domnului Hristos 125
- LIX. Vedenie. Dialog cu îngerii despre lucrarea lor 126
- LX. Vederea limpede a ispitirilor diavolilor 127-129
- LXI. O nouă vedere a Domnului Hristos. Despre pronie și
harisme 130-131
- LXII. Sfaturi către un tânăr, pentru o viață virtuoasă 132
- LXIII. Rugăciune 133
- LXIV. Războiul nevăzut dintre puterile întunericului și cele
ale lui Dumnezeu 134-135
- LXV. Rugăciuni de pocăință la moartea năprasnică a unui
prieten 136
- LXVI. Despre pruncii care mor în molime. Nu va lipsi proroc
până la sfârșitul veacului 137
- LXVII. Dialog cu un demnitar despre binecuvântarea prun-
cilor. Sfaturi pentru viața virtuoasă în lume 138
- LXVIII. Dialog cu același, despre învierea morților 139-140
- LXIX. Chemarea și hirotonia ca arhiereu al Constanțianei
141-144
- LXX. Păstor al Constanțianei 145-146

- LXXI. Ocrotirea Constanțianei de ispitele diavolului 147
- LXXII. Alte vedenii despre mântuirea creștinilor 148-150
- LXXIII. Rugăciune de pocăință 151
- LXXIV. Vederea Împărăției cerurilor și a celor gătite de Dumnezeu sfântului. Vestirea ceasului morții 152-154
- LXXV. Rugăciune atotcuprinzătoare la ieșirea sufletului său 155
- LXXVI. Sfârșitul vieții Cuviosului Nifon. Hristos ia sufletul său 156-157
- LXXVII. Îngroparea cu cinste a Sfântului Nifon 158
- LXXVIII. Atacuri demonice împotriva scriitorului *Vieții* Sfântului Nifon 159

VIAȚA ȘI PETRECEREA
CUVIOSULUI PĂRINTELUI NOSTRU NIFON,
CEL CE S-A NEVOIT ÎN CONSTANTINOPOL ȘI A AJUNS
EPISCOP AL CONSTANȚIANEI CEA DIN ALEXANDRIA¹

Prolog

1. Mare bine este a tăinui taina împăratului, dar a vesti faptele lui Dumnezeu este slăvit². Iar asupra celui ce cunoaște faptele dumnezeiești și nu le povestește din pricina lenevirii, oare ce primejdie se va abate în ceasul acela, când va veni pe nori Marele Judecător al viilor și al morților, ca să răsplătească fiecăruia după faptele lui? Prin urmare, și eu, cel mai mic, având întocmai întru cunoștință istorisirile de suflet folositoare ce urmează a fi povestite despre fericitul Nifon, mi-am propus să le scriu pentru cei ce au nevoie să se folosească de ele și să afle petrecerea lui virtuoașă și dumnezeieștile lui nevoințe. Căci străin lucru este faptul că în copilărie l-a doborât pe diavolul cel rău, ca după aceea, să-l nimicească de tot. Iar apoi, fiind prădat iarăși – nu știu cum –, tânărul a fost rănit de satana și a ajuns în adâncul păcatului. Totuși, din nou i-a stat împotrivă ca un viteaz oștean și, ridicându-se, l-a zdrobit cu putere pe balaurul cel necurat și mândru. Dar fiindcă trebuie ca noi să

¹ Există și alte variante ale titlului. În *Paris*. gr. 1195, f. 444: *Viața și petrecerea celui între sfinți părintele nostru Nifon, care este din cetatea Halmyropolis*. În *Paris*. Coisl. gr. 301, f. 3: *Istoria și viața, și petrecerea și minunile de suflet folositoare ale cuviosului părintelui Nifon din cetatea numită Harmenopolis*.

² Cf. Tobit 12, 7.

spunem mai exact și să relatăm de la început cuvântul dreptcredincios, tindeți-vă urechile, vă rog, fiindcă eu mă grăbesc spre povestire, lăsând deoparte cele privitoare la zămislirea și nașterea lui, ca să începem istorisirea mai de sus.

Copilăria în Halmyropolis

2. În zilele lui Constantin, împăratul dreptcredincios și iubitor de Dumnezeu, era un bărbat evlavios și temător de Dumnezeu, pe nume Savatie. Acesta a fost trimis de dreptcredinciosul împărat, cum spuneam, fiind numit stratilat în ținutul din părțile Halmyropolei.

3. Când a ajuns el în ținutul acela, l-au întâmpinat degrab toți dregătorii și mai marii cetății, îmbrățișându-l cu respect și evlavie. Împreună cu aceștia era și tatăl lui Nifon, numele lui fiind Agapit. Din clipa în care tatăl lui Nifon l-a văzut pe acest Savatie, stratilatul de care am vorbit mai înainte, îndată l-a îndrăgit inima lui cu dragoste, căci trăiau amândoi în dreaptă credință și în chip iubitor de Dumnezeu și de aceea și mai mult doreau tovărășia unuia cu altul. Căci stratilatul se purta cu multă smerenie, neavând deloc mândrie, iar Agapit, care era guvernator și mai marele aceluia stratilat, avea cu prisosință harisma dragostei.

4. Într-una din zile, luându-l Agapit, cel despre care am vorbit, pe fiul lui, Nifon – așa se numea –, din casa lui, a venit împreună cu el la stratilat. Căci petreceau adesea în casa pretoriană de la malul mării. Era atunci Nifon ca de opt ani. Apoi, după ce au intrat ei la stratilat, i-a îmbrățișat și le-a poruncit să șadă lângă el. Apoi zice către Agapit: „Așa, guvernatorule, acest copil este fiul tău sau este altcineva?” Agapit îi răspunde lui: „Da, stăpâne, acest copil este fiul meu”. Îi zice lui stratilatul: „Este la studii, ca să învețe Scriptura?” Zice Agapit: „Nu, domnul meu, căci ce învățător avem în patria noastră care să poată să-l învețe, și mai ales Scriptura?” Îi zice lui stratilatul: „Dacă mi-l vei da mie, eu îl voi trimite pe el în Constantinopol, unde este mulțime de învățători, și fiul tău va învăța

Scriptura oriunde voiești”. Iar tatăl copilului, auzind acestea, ridicându-se, a căzut la picioarele stratilatului, zicând: „Ceea ce voiam eu, domnul meu, să cer de la tine, tu, îndrumat de Dumnezeu, ai spus-o singur. Acum, așadar, iată pe fiul tău, trimite-l”. Îi zice lui stratilatul: „Eu voi face toate câte sunt plăcute ochilor și cugetului tău”. Aceasta auzind tatăl copilului, s-a bucurat foarte și s-a veselit nespus.

5. Petrecând, așadar, Agapit și fiul lui, Nifon, cu stratilatul cam vreo trei săptămâni, Agapit a plecat la casa lui, slăvind pe Dumnezeu, iar pe Nifon, cinstitul acela stratilat l-a trimis cu întâiul lui garderobier în Constantinopol, scriindu-i soției sale astfel: „Binevoiește, o, femeie, să primești pe acest copil cu mărinimie, fiindcă este fiul prietenului meu, Agapit. Să-i arăți lui aceeași dragoste ca și mie însumi, așa poartă grijă de el, dându-l să învețe dumnezeieștile Scripturi”.

6. Acestea scriindu-le și altele despre sine, i-a dat scrisoarea omului său care avea să călătorească pe mare, dar i l-a încredințat lui și pe copilul Nifon, poruncindu-i să facă plutirea pe mare mai în voie. Când au intrat ei în corabie, în puține zile au săvârșit călătoria spre împărăteasa cetăților, fiind zile întregi o foarte mare arșiță tomnatică. Cum copilul nu era obișnuit cu marea, i s-a făcut foarte rău de la plutirea cu care nu era obișnuit și așa a fost de la început, mai bolnăvicios, și din această pricină se necăjea tare.

Sosirea la Constantinopol și începutul studiilor

7. După ce au plecat de pe mare la casa stratilatului, l-a primit soția stratilatului, bucurându-se, mai ales auzind despre copilul Nifon că este fiul unui bărbat virtuos.

8. Primindu-l, așadar, dreptcredincioasa aceea femeie pe copil, îi slujea lui foarte în toate trebuințele lui și încerca să-l povățuiască pe el prin cuviincioase vorbiri. Iar copilul, având o minte receptivă, ținea povățuirile femeii și umbla în multă tăcere și rețineră.

I s-a dat lui un timp să se obișnuiască cu locul și să-și revină la sănătatea trupului după călătoria pe mare, și astfel, să-l dea la școală. Dar era tânărul necăjit foarte, cum am zis mai înainte, parte, din pricina călătoriei pe mare, parte, din pricina dorului de părinți. Având în casa ei un preot, pe nume Petru, dreptcredincioasa aceea femeie voia să i-l încredințeze lui pe Nifon ca, deocamdată, să-l învețe puțin câte puțin Psaltirea, ceea ce a și făcut. Zi după zi, copilul sporea în Sfintele Scripturi și îi slujea și lui Petru, preotul, în biserică, la toate slujbele cu sârguință. Dar își dădea osteneala Nifon să învețe foarte, încât și nopțile, aprinzând un sfeșnic sau o lumânare, astfel ședea în liniște, studiind. Dar avea teamă, nu puțină, asemenea și rușine față de învățător și față de toți. Se necăjea mereu copilul, fiindcă era încă necopt la minte și nu înțelegea desăvârșit înțelesul Scripturii, măcar că și la utrenie se îndeletnicea cu studiul, iar când învățătorul citea, asculta cu atenție și, înțelegând pe cele mai simple și mai ușor de învățat, i se înflăcăra sufletul, dorind și el să fie astfel în ce chip erau sfinții. În scurtă vreme învățând Psaltirea, se silea să învețe și slujbele Bisericii după rânduială.

9. Într-una din zile, pe când ședea el în biserică, îi dă lui cineva o carte și îi zice: „Ia și învață, ca să poți citi cu cei ce cântă”. Dar Nifon, străpuns de o sugestie a demonilor, nu a luat-o, și un bărbat care ședea aproape îi zice lui: „Ce faci, copile, ești bolnav de neascultare? Ia și învață, căci chiar dacă acum ți se pare greu să înveți, vor veni zile când îi vei ferici pe cei ce acum te învață”. Auzind aceasta Nifon, îndată primind cartea, a început să o studieze cu toată râvna. Din ceasul acela i s-a dat lui multă râvnă ca să studieze, încât putea să învețe pe de rost Scripturile pe care le medita.

10. Dar auzind mărturiile sfinților, se minuna foarte de bărbăția și vitejia lor, și unde afla faptele lor scrise, le lua și, desfășurând sururile, le citea cu plăcere.

11. Împlinind doisprezece ani, Nifon a ajuns la multă smerenie și, datorită milosteniei, oriunde vedea un sărac, foarte tare se milostivea spre el și îi dădea lui fie pâine, fie vreun obol sau orice altceva avea la îndemână. Când a văzut un sărac gol, și mai ales pe timp de iarnă, neavând ce să-i dea lui, s-a oprit din drum și plângea, zicând: „Vai mie, păcătosului, ce silnicie rabdă Hristos călătorind gol, apăsător de frig, și nu e de ajuns atâta, ci flămânzește, și însetează, și casă nu are”. Și și-a pus în minte să se îngrijească, după putere, de cei aflați în nevoie.

12. Dar odată a auzit și aceasta de la un părinte duhovnicesc care învăța poporul în Biserică și zicea că cine are milostenie, dar curăție nu are, netrebnic este de Împărăția cerurilor, și milostenia singură nu-l duce pe un astfel de om în Împărăția lui Dumnezeu.

13. Aceasta auzind fericitul Nifon, s-a tulburat și încerca să-l întrebe pe cel ce învăța acestea, zicând: „O, părinte, ce înseamnă curăția de care vorbești?”. Îi zice lui bătrânul: „Fiule, curăția aceasta este să fugi de curvie și de vătămarea acesteia”. „Oare Dumnezeu iubește pe cel ce fuge de așa o faptă?” Îi zice lui bătrânul: „Da, fiule, căci zice Sfântul Pavel: *Pe desfrânați și adulteri îi judecă Dumnezeu*³ și iarăși: *Trupul nu este pentru desfrânare, ci pentru Domnul*⁴.

14. Acestea auzindu-le copilul, a plecat din biserică și, în timp ce mergea, se gândea: „Oare voi putea eu să mă îndreptez întru acest bine, căci aud că este silnicie mare să scapi de aprinderea trupului și că demonii prin aceasta mai ușor îi aruncă în prăpastie pe oameni. Vai mie, ce voi face eu, ticălosul? Dar eu, cu ajutorul lui Dumnezeu, nu voi mai lua aminte, de voie, la femeie și mai departe, ce va vrea Dumnezeu!”

15. Aceasta gândind pe cale, a ajuns acasă, meditănd aceleași lucruri, și întregă ziua aceea îl puteai vedea pe el umblând reținut,

³ Evr. 13, 4.

⁴ I Cor. 6, 13.

și ca uimit, și nevorbind cu nimeni. Se ducea la biserică, lua cărțile și, deschizându-le, căuta tăcerea, și liniștea, și blândețea. Dar se minunau toți și ziceau: „Ce va fi cu tânărul acesta, că umblă ca un înger?”

Focul ispitelor

16. Trecând puțină vreme, după ce fericitul Nifon s-a deprins în desăvârșita virtute, văzându-l pe el diavolul, s-a rănit cumplit și a început să-l arunce în felurite griji, și în beție, și lăcomia pântecelui, iar tânărul, fiind necercat, fiindcă și tinerețea este aplecată pururea spre rău, a fost stârnit și a început să-și amintească și de părinții lui și să se întristeze foarte.

17. Întristat fiind, răbda cu vitejie, dar puțin după aceea, a slăbit, și cei ce-l iubeau pe el îl mângâiau, chipurile, punându-i înaintea ospețe și vin până la sațiu, și așa îl ospătau pe el.

18. Zăbovind el într-un asemenea dezmaț, fiind foarte obișnuit cu el, i s-a întunecat mintea lui de la vin și de la lăcomia pântecelui. Și de la tăcerea de mai înainte, a ajuns la atâta limbuție, încât îi provoca pe toți la înjurături și la scandaluri, încât spuneau împotriva lui: „Cu adevărat, nu s-a aflat pe pământ un asemenea flecar și om mai nedrept”.

19. A început, așadar, de atunci să cânte în teatre și să facă pe mimul, și să înjure, să clevească, să învinuiască, să condamne și să facă în șir toate faptele rele și puteai să-l vezi pe bietul copil plin de toată necurăția. Căci ducându-se, se întina cu tineri necurați și împreună cu aceștia își spurca frumusețea curată a sufletului lui, petrecând în curvii și adultere și, trecând – jalnic să o spunem! – și la duhoarea sodomită, zi după zi se întuneca, umblând în fărădelegi, amăgit de înșelările lui satana, luptându-se cu toți, luându-se la hartă și înjurându-i pe toți cei care îndrăzneau să-i reproșeze ceva. Dar se uimeau toți și ziceau: „Cu adevărat, între acesta și